

BNS: Piata de energie este la fel de putin pregatita pentru liberalizare, dupa aproape 4 ani de subventii (studiu)

Piata de energie electrica este la fel de putin pregatita pentru liberalizare, dupa aproape 4 ani de subventii, contextul international este la fel de impredictibil, iar situatia economica este chiar mai rea decât în 2021, arata concluziile unui studiu realizat Blocul National Sindical (BNS), care a evaluat modul în care a fost aplicata si efectele generate de schema de subventionare din perioada 2021 - 2025.

Potrivit studiului, singura schimbare facuta este aceea de limitare a celor protejati, însa chiar si pentru acestia "protectia nu este suficienta".

BNS avertizeaza ca liberalizarea preturilor la energie electrica de la 1 iulie 2025 va conduce la scumpiri semnificative pentru populatie (între 67% si 79%) în ceea ce priveste facturile la energie electrica. Aceasta crestere semnificativa a preturilor la energie electrica pentru consumatorii casnici va afecta, pe de-o parte, amplificarea saraciei energetice, platile restante catre companii, si, însotita de liberalizarea pretului energiei pentru consumatorii non-casnici, scaderea competitivitatii companiilor nationale fata de contra-partile europene.

"Estimarile noastre arata ca evolutia probabila a preturilor urmeaza sa majoreze pretul kWh în România, pâna la al saptelea cel mai mare pret din Uniunea Europeana, peste media pretului din UE-27, fata de pozitia 22 anterior re-liberalizarii preturilor. Într-un scenariu chiar mai nefavorabil, consumatorii casnici din România ar urma sa plateasca al patrulea cel mai mare pret din Uniunea Europeana (dupa Germania, Danemarca, Irlanda) si mai scump decât în toate tarile Europei de Est, respectiv de trei ori mai scump decât în Ungaria si de 2,5 ori mai scump decât în Bulgaria", se mentioneaza în studiul citat.

Din punct de vedere al masurarii pretului prin "moneda artificiala" a standardului puterii de cumparare (PPS), o scumpire de 67-79% a pretului per kWh în România ar plasa consumatorii casnici, ca pret masurat prin standardul paritatii de cumparare, la cel mai înalt nivel din UE-27 (anterior re-liberalizarii, la standardul PPS, pretul energiei electrice pentru gospodarii era deja al cincilea cel mai mare din UE-27, apropiat cu cel platit în Germania).

În raport se estimeaza ca (re) liberalizarea va avea ca efect o majorare a ratei inflatiei de cel putin 2,8 puncte procentuale, ceea ce ar putea ridica rata anuala a inflatiei peste nivelul de 8,25% (în conditiile unei inflatii anualizate în prezent de 5,45%). Rata inflatiei ar putea fi chiar si mai mare, în conditiile în care modificarile de preturi pentru consumatorii non-casnici (runda a doua) ar urma sa afecteze si ele nivelul de trai, mentioneaza realizatorii studiului.

În opinia BNS, masurile guvernamentale propuse prin noul pachet de sprijin, în vigoare începând dupa expirarea plafonarii, conduc la un sprijin redus la o treime, ca valoare, fata de sumele alocate pentru subventionarea facturilor non-casnicilor.

"Riscurile de intrare în categoria saraciei energetice par sa fie de natura sa "strapunga" pragul de 25% dintre familiile care întâmpina dificultati si categoric este de natura sa conduca la majorarea dificultatilor pentru plata facturilor la utilitati, pentru milioane de consumatori casnici. Masurile de sprijin (programate pentru zece luni) vor fi fost deja partial anulate prin majorarea cotei standard de TVA, inclusiv pentru facturile la utilitati", se arata în comunicatul transmis de federatia sindicala.

În privinta masurilor de sprijin, respectiv plafonul de venit lunar de maximum 1.940 lei pentru persoanele singure,

el apare deja ca fiind subdimensionat, întrucât valoarea este extrasă din valoarea pragului de venit anual de sărăcie relativă pentru anul 2024, așa cum a fost comunicat de către INS în iunie 2025, respectiv 23.262 de lei/persoană/an. Ori, în 2025, urmare a creșterii anticipate a prețurilor, până la 8,25% și în condițiile înghețării pensiilor, salariilor în sectorul public și presiunile pe economie care ar putea atrage o spirală negativă în salariul real, inclusiv în sectorul public, apare ca o certitudine că rata sărăciei relative va crește, susțin autorii raportului.

"Estimarea noastră, așa cum am arătat, este de revenire a ratei sărăciei și excluziunii sociale (AROE) dinspre nivelul de 19% în 2024, la nivelul de circa 24% în 2025, ceea ce ar urma să atragă o retrogradare, prin cele 400.000 de persoane pe care le estimăm a reintra în categoria "persoanelor sărace" în 2025, până aproape 4 milioane de persoane, inclusiv în clasamentul AROE la nivelul UE-27, de pe poziția 20 a statelor cu cea mai mare rată de persoane sărace, pe poziția 24, respectiv a treia cea mai mare rată a persoanelor sărace din Uniunea Europeană", se mai arată în document.

În acest context, BNS propune o serie de soluții pe termen scurt față de trendul negativ al sărăciei energetice și pozitiv (în sensul de scumpire) al creșterii costului vieții, respectiv câteva măsuri care pot domoli aceste evoluții negative și totodată ar disciplina piața.

Printre măsurile propuse se afla: re-evaluarea persoanelor considerate sărace în raport de venitul obținut, după o perioadă de cel mult trei luni de la expirarea plafonării, în sensul creșterii plafonului pentru care se acorda subvenția, și stabilirea unei celule de criză formată din reprezentanți ai Ministerului Energiei, Consiliului Concurenței, Ministerul Finanțelor Publice și Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei, care să urmărească: salturile de preț înregistrate imediat după 1 iulie 2025 în ofertele furnizorilor, în condițiile în care, mulți dintre ei, cu doar 24 de ore înainte, și fără ca prețurile de achiziție să se modifice semnificativ, ofereau contracte pe termen de un an, la prețuri semnificativ mai mici; eventuale înțelegeri la preț pe piața energiei în scopul manipularii prețului energiei electrice, așa cum ANRE a avut în cursul anului 2024 indicii de materializare a unei astfel de manipulari, în detrimentul consumatorilor.

De asemenea, celula de criză ar trebui să investigheze modul în care au fost respectate prevederile legale în facturarea energiei către consumatori, respectiv modul în care componenta de ajustare a fost aplicată în relație cu clienții casnici și non-casnici, dar și cazurile în care au fost transmise documente greșit întocmite la decontare, precum și motivul pentru care unii furnizori nu și-au transmis la decontare documentele pentru subvențiile de preț.

Nu în ultimul rând, trebuie analizate și motivele pentru care ANRE întârzie validarea documentelor în vederea decontării subvențiilor la energie către furnizori.

BNS propune și realizarea unor controale de către autoritățile responsabile (ANRE și ANPC) care să vizeze modul în care a fost aplicat art. 6 din legea 206/2023.

Potrivit raportului, efectul cumulat al liberalizării prețurilor la energie de la 1 iulie și al creșterii TVA de la 1 august vor ridica rata inflației aproape de 10%, ceea ce va eroda semnificativ puterea de cumpărare a veniturilor populației. Taierea veniturilor salariale din sectorul public, înghețarea pensiilor și a prestațiilor de asistență socială, reevaluare accesului la servicii de sănătate pentru unele categorii sociale, toate vor contribui la o creștere semnificativă a populației în risc de sărăcie.

În perioada noiembrie 2021 - august 2024, bugetul de stat a decontat subvenții totale pentru energie în suma de 26,97 miliarde de lei, alte 4,13 miliarde de lei fiind în analiză. Beneficiarii acestei măsuri au fost atât consumatori casnici (44%), cât și consumatori non-casnici (56%).

Creșterea pensiilor, a diverselor indemnizații de asistență socială, dar și a salariului minim au avut ca efect o îmbunătățire a indicatorilor ce reflectă nivelul de trai, 2024 a fost anul cu cele mai bune evoluții în acest sens,

sustin reprezentantii BNS.

"Sigur ca pretul îl platim si-l vom plati în continuare. Chiar si în aceste conditii, în 2024: 1 din 5 români era afectat de saracie, 1 din 6 români era afectat de deprivare materiala si sociala severe, 1.938,5 lei/luna - pragul de saracie, 3.595.000 de persoane se aflau sub acest prag, 14,5% din gospodarii au întârzieri la plata facturilor de utilitati, media UE 6,9%, pretul energiei a fost al cincilea pret ca marime din Uniunea Europeana, raportat la paritatea puterii de cumparare - Cehia (41 PPS), Cipru (35,7), Germania (35,23), Polonia (32,69) si România (32,69 PPS) - "explica BNS în raport.

La 1 iulie 2025, Guvernul a luat decizia de a renunta la masura de subventionare aplicata în perioada 2021 - 2025, înlocuind-o cu o masura cu aplicabilitate mult mai limitata si legata exclusiv de nivelul pragului de saracie din 2024.

BNS a evaluat în cadrul studiului modul în care a fost aplicata si efectele generate de schema de subventionare din perioada 2021 - 2025 si totodata a evaluat efectul liberalizarii pretului în special pentru consumatorii casnici.